

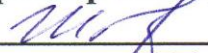
**ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»**

Факультет суспільних і прикладних наук

Кафедра архітектури та будівництва

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з методичної роботи

 Ярослав ШТАНЬКО
“30” серпня 2024р.

ОСНОВИ МІСТОБУДУВАННЯ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань:	19 Архітектура та будівництво
Спеціальність:	191 Архітектура та містобудування
Освітньо-професійна (освітньо-наукова) програма:	«Архітектура та містобудування»
Освітній рівень:	перший (бакалаврський)
Статус дисципліни:	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання:	українська

**Івано-Франківськ
2024**

РОЗРОБНИК:
викладач кафедри
архітектури та будівництва

Юрій КОВАЛЬЧУК

ЗАТВЕРДЖЕНО:

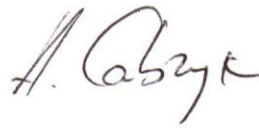
на засіданні кафедри архітектури та будівництва
протокол № 1 від 28 серпня 2024 р.
В. о. завідувача кафедри

Юрій ОГОНЬОК

УЗГОДЖЕНО:

Гарант ОПП/ОНП

Андрій САВЧУК

СХВАЛЕНО:

на засіданні Науково-методичної ради, протокол № 1 від 30 серпня 2024 р.

e-mail	yurii.kovalchuk@ukd.edu.ua
Номер аудиторії чи кафедри	Кафедра архітектури та будівництва
Посилання на сайт	https://ukd.edu.ua
Сторінка курсу в СДО	https://online.ukd.edu.ua/course/view.php?id=3802

ВСТУП

Анотація навчальної дисципліни

Усі ми маємо свій досвід міста... Один в ньому народився і живе, інший колись приїхав, щоб назавжди в місті залишитися, третій – навпаки, відкриває для себе все нові й нові міста...

Місто стає місцем нових зустрічей, обміну ідей, речей, товарів; полем творення історії. Місто впливає на нас, а ми – на нього. Воно оточує нас своїм середовищем і ми ж його формуємо, розширюємо, покращуємо, збагачуємо.

Із чого складається місто? Як воно формується і зростає? Як функціонує? Хто бере участі та відіграє ключові ролі у процесах містотворення?

Дисципліна «ОСНОВИ МІСТОБУДУВАННЯ» спрямована на ознайомлення студентів із системою містобудівної діяльності на всіх рівнях організаційно-планувальної роботи з територіями населених місць. В процесі вивчення дисципліни передбачається створення умов для формування навиків роботи з містобудівною документацією та нормативно-правовою базою, у відповідності з якою здійснюється містобудівна діяльність в Україні. Навчальними темами висвітлюються базові поняття про систему міста, його організаційно-планувальну структуру, функціональні процеси та види взаємодії резидентів на всіх структурних рівнях міста.

Мета дисципліни – вивчення принципів та положень раціональної організації територій у відповідності із суспільно-економічним спектром функцій та потреб у сучасному місті, урбаністичних засобів і методів просторової організації середовища життєдіяльності людини.

Завдання дисципліни – вивчення сучасних процесів і тенденцій урбанізації, принципів та методів районування території, територіального формування розселення, районного розпланування, планувальної організації міст, систем і мереж громадського обслуговування, основ містобудівної композиції, основних принципів містобудівної діяльності в контексті історичного середовища міста та охорони історико-культурної спадщини, застосування сучасних методик у містобудівній практиці та розробці планувальних рішень структурних елементів міста.

Результати навчання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

- **знати:** основні засади та принципи, а також предметну область містобудівної діяльності; соціально-економічні і культурні аспекти архітектури і містобудування; основи формування систем розселень і класифікації поселень, функціонально-планувальну структуру міста, принципи організації життєдіяльності, види і форми взаємодії, системи культурно-побутового

обслуговування населення, формування житлового середовища, основні положення нормативно-правової бази у містобудівній діяльності.

- **вміти:** застосовувати на практиці теоретичні та методологічні засади базових дисциплін для розв'язування архітектурно-містобудівних задач; збирати, аналізувати і оцінювати інформацію із різних джерел; приймати обгрунтовані проєктні рішення; розробляти проєкти, здійснювати передпроєктний аналіз; застосовувати сучасні засоби і методи прикладного проєктування; обирати раціональні функціонально-планувальні та архітектурні рішення для вираження проєктного задуму; опрацьовувати вихідні дані для містобудівного проєктування, визначати функціонально-планувальні зони за містобудівною документацією місцевого рівня, аналізувати потенціал територій для просторового освоєння та розвитку функціональних зон міста, розробляти схему планувальної структури нового мікрорайону, виражати авторські ідеї та задуми у формі графічної та візуальної подачі (креслення та візуалізації), обгрунтовувати проєктні рішення в контексті відповідності містобудівному та функціональному завданню; забезпечувати дотримання санітарно-гігієнічних інженерно-технічних, техніко-економічних вимог та розрахунків, вимог щодо екологічності, енергоефективності, інклюзивності в архітектурно-містобудівному проєктуванні; організовувати обговорення та презентації проєктів, захищати прийняті проєктні рішення.

Компетентності та результати навчання, яких набувають здобувачі освіти внаслідок вивчення навчальної дисципліни (шифри та зміст компетентностей та програмних результатів навчання вказано відповідно до ОПП/ОНП «Архітектура та містобудування».

Шифр та назва компетентності	Шифр та назва програмних результатів навчання
ЗК01. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності	ПР01. Вільно спілкуватися з професійних питань державною та іноземною мовами усно і письмово.
СК01. Усвідомлення соціально-економічних і культурних аспектів архітектури та містобудування.	ПР02. Знати основні засади та принципи архітектурно-містобудівної діяльності. ПР03. Застосовувати теорії та методи фізико-математичних, природничих, технічних та гуманітарних наук для розв'язання складних спеціалізованих задач архітектури та містобудування.

<p>СК02. Здатність застосовувати теорії, методи і принципи фізико-математичних, природничих наук, комп'ютерних, технологій для розв'язання складних спеціалізованих задач архітектури та містобудування.</p> <p>СК08. Усвідомлення теоретико-методологічних основ архітектурного проектування будівель і споруд, містобудівних, архітектурно-середовищних і ландшафтних об'єктів.</p> <p>СК09. Здатність розробляти архітектурно-художні, функціональні, об'ємно-планувальні та конструктивні рішення, а також виконувати креслення, готувати документацію архітектурно-містобудівних проєктів.</p> <p>СК10. Здатність до участі в підготовці архітектурно-планувальних завдань на проектування, в організації розробки архітектурно-містобудівних, архітектурно-середовищних і ландшафтних проєктів.</p> <p>СК13. Здатність до розробки архітектурно-містобудівних рішень з урахуванням безпекових і санітарно-гігієнічних, інженерно-технічних, техніко-економічних вимог і розрахунків, вимог щодо екологічності енергоефективності, інклюзивності.</p>	<p>ПР04. Оцінювати фактори і вимоги, що визначають передумови архітектурно-містобудівного проєктування.</p> <p>ПР05. Застосовувати основні теорії проектування, реконструкції та реставрації архітектурно-містобудівних, архітектурно-середовищних і ландшафтних об'єктів, сучасні методи і технології, міжнародний і вітчизняний досвід для розв'язання складних спеціалізованих задач архітектури та містобудування.</p> <p>ПР06. Збирати, аналізувати й оцінювати інформацію з різних джерел, необхідну для прийняття обґрунтованих проєктних архітектурно-містобудівних рішень.</p> <p>ПР07. Застосовувати програмні засоби, ІТ-технології та інтернет-ресурси для розв'язання складних спеціалізованих задач архітектури та містобудування.</p> <p>ПР08. Знати нормативну базу архітектурно-містобудівного проектування.</p> <p>ПР09. Розробляти проєкти, здійснювати передпроєктний аналіз у процесі архітектурно-містобудівного проектування з урахуванням цілей, ресурсних обмежень, соціальних, етичних та законодавчих аспектів.</p> <p>ПР10. Застосовувати сучасні засоби і методи інженерної, художньої і комп'ютерної графіки, що використовуються в архітектурно-містобудівному проєктуванні.</p>
--	---

СК17. Усвідомлення теоретичних основ містобудування та здатність застосовувати їх для розв'язання складних спеціалізованих задач.

ПР11. Застосовувати художньо-композиційні засади в архітектурно-містобудівному проєктуванні.

ПР12. Застосовувати сучасні теоретико-методологічні та типологічні підходи до вирішення проблем формування та розвитку архітектурно-містобудівного та ландшафтного середовища на засадах безпековості, екологічності, енергоефективності, інклюзивності.

ПР13. Виявляти, аналізувати та оцінювати потреби і вимоги клієнтів і партнерів, знаходити ефективні спільні рішення щодо архітектурно-містобудівних проєктів.

ПР14. Обирати раціональні архітектурні рішення на основі аналізу ефективності конструктивних, інженерно-технічних систем, будівельних матеріалів і виробів, декоративно-оздоблювальних матеріалів.

ПР15. Забезпечувати дотримання санітарно-гігієнічних, інженерно-технічних, техніко-економічних вимог і розрахунків, вимог щодо екологічності, енергоефективності, інклюзивності в архітектурно-містобудівному проєктуванні.

ПР16. Розуміти соціально-економічні, екологічні, етичні й естетичні наслідки пропонованих рішень у сфері містобудування та архітектури.

	<p>ПР17. Застосовувати енергоефективні та інші інноваційні технології при проєктуванні архітектурних об'єктів.</p> <p>ПР18. Знати особливості участі в архітектурно-містобудівному конкурсному проєктуванні.</p> <p>ПР19. Організовувати презентації та обговорення проєктів архітектурно-містобудівного і ландшафтного середовища.</p>
--	---

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	3		
Семестр	5		
Кількість кредитів ЄКТС	3		
Аудиторні навчальні заняття		денна форма	заочна форма
	лекції	28 (в годинах)	8 (в годинах)
	семінари, практичні	28 (в годинах)	— (в годинах)
Самостійна робота		34 (в годинах)	— (в годинах)
Форма підсумкового контролю	0,5 залік/<u>екзамен</u> (в годинах)		

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Пререквізити	Постреквізити
<ul style="list-style-type: none"> - Історія архітектури та містобудування; - Архітектурне проєктування; - Архітектурна проєктна графіка; - Технологія будівництва; - Інженерне обладнання будівель; 	<ul style="list-style-type: none"> - Теоретичні та методологічні основи архітектурного проєктування; - Комп'ютерне моделювання та візуалізація; - Кваліфікаційна робота.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Перелік тем лекційного матеріалу

Змістовий модуль 1

Тема 1.

Вступ до містобудування. Теорії побудови міст (2 год.)

Поняття «місто». Загальні поняття про містобудівну діяльність. Історичні основи формування міського середовища, періодизація структури поселень. Складові частини «першого міста». Наукові теорії трактування поняття «місто», «міське середовище», метафоричні поняття в містобудуванні. Якісно-кількісні показники в характеристиці міст. Поняття «урбаністика».

Питання для самостійного вивчення:

1. Еволюція міських поселень. Класифікація міських поселень [1].
2. Передумови формування систем розселення. Системи розселення в масштабі країни. Функції міст та їх класифікації [3].

Тема 2.

Основи функціонування міського середовища. Взаємозв'язки міста та оточуючого середовища, міські взаємодії. Агломерація. Приміська зона (2 год.)

Функціональні взаємодії в сучасному місті. Планувальна структура та районування міської території – типології та методи планування. Адміністративно-територіальна реформа в Україні та її вплив на містобудівну діяльність. Типи міст України за чисельністю населення. Маятникова міграція та інші інтеграційні процеси в приміських зонах. Передумови та наслідки формування, проблематика функціонування найбільших світових агломерацій.

Питання для самостійного вивчення:

1. Сучасні види (форми) і системи розселення [1].
2. Поняття агломерацій, конурбацій, сегаполісів [5].
3. Система містобудівного планування в Україні [3].

Тема 3.

Місто, як об'єкт проєктування. Структура та функціонально-планувальна організація міста. Генеральний план міста (4 год.)

Планувальна структура міста, її типи та форми. Композиційна структура та архітектурно-просторове середовище. Функціональна структура міста. Функціональна організація і планувальне районування міста. Система обслуговування. Сельбищна територія, виробнича зона, система громадських просторів (центрів) міста, ландшафтно-рекреаційні території. Містобудівна документація.

Питання для самостійного вивчення:

1. Просторово-планувальна організація міської території [3].
2. Функціонально-планувальна організація міста [2].
3. Опорний каркас розселення [5].

Тема 4.**Сельбищна територія та громадське обслуговування населення (4 год)**

Поняття «житлове середовище». Структура розпланування сельбищної території. Фактори впливу на формування структури житлового середовища, чинники організації функціональних процесів. Архітектурно-планувальна організація сельбищної території. Умови створення нових населених пунктів в контексті раціональної функціонально-планувальної організації сучасної сельбищної території. Структура сельбищної зони: зона житлової забудови (багатоквартирна, блокована та садибна забудова), зона громадської забудови (забезпечення щоденних, періодичних та епізодичних суспільно-культурних та побутово-обслуговувальних потреб містян).

Питання для самостійного вивчення:

1. Рівні містобудівного проєктування сельбищної території. Система громадського обслуговування [4].
2. Економіка житлової забудови та її техніко-економічні показники [1].

Тема 5.**Система громадських центрів (територій) у сучасному місті (2 год.)**

Поняття громадського центру в житловому ареалі. Взаємодія в структурі громадських центрів. Планувальні, функціональні та об'ємно-просторові особливості в плануванні громадських територій. Транспортно-комунікаційні та багатофункціональні центри – ідея просторового об'єднання. Особливості організації планувальної структури громадського центру в історичному та новому місті. Взаємоінтеграція громадського центру та житлових територій із рекреаційною та/або виробничою зоною.

Питання для самостійного вивчення:

1. Передумови просторової організації та складові територіальної структури громадських центрів. Пішохідні громадські простори [3].
2. Громадські простори в місті [4]. Система громадських просторів [2].

Тема 6.**Історичне середовище у розрізі хронологічного розвитку міста.****Взаємодія із історичним середовищем у містобудівній діяльності.****Охорона та збереження культурної спадщини (2 год.)**

Поняття містобудівної спадщини. Розвиток планувальної структури міста навколо історичного ядра – «втрата кордонів» історичного міста-фортеці. Хронологія функціональної та планувальної трансформації елементів історичного середовища (ринкова площа, палацовий комплекс, гостинні двори та торговельні ряди). Історико-культурна спадщина в умовах сучасних

суспільно-ринкових відносин. Масштабність розбудови планувальної структури міст. Передумови та напрямки діяльності з питань охорони історико-культурного середовища міста. Містобудівні новації в контексті взаємодії з історичною спадщиною та соціально-економічні передумови формування нового міського середовища історичного міста.

Питання для самостійного вивчення:

1. Містобудівні засади охорони та регулювання забудови об'єктів культурної спадщини. Збереження традиційного характеру історичних поселень. Особливості охорони об'єктів всесвітньої спадщини [3].
2. Проблеми реконструкції, модернізації і збереження історичної забудови [1].

Тема 7.

Виробничі території в структурі міста.

Поняття реновації промислових зон. Технопарки (2 год.)

Поняття промислових (виробничих) зон міста, структура організації та активність прямої функціональної діяльності в сучасному місті. Містобудівні вимоги щодо розміщення виробничих територій в структурі населеного пункту. Рівні концентрації виробничих процесів. Вирішення сучасних завдань з перепрофілювання та поліпшення планування промислового району, поняття «реновація промислових територій». Умови зміни об'ємів виробничих процесів, поняття комплексності розміщення видів виробничої діяльності. Формування технопарків, як нова тенденція містобудівної діяльності. Умови охорони довкілля та «якісного сусідства» структурних елементів міста.

Питання для самостійного вивчення: Структура міської виробничої території. Комунальна зона [4]

Тема 8.

Ландшафтно-рекреаційні території. Охорона довкілля в процесі містобудівної діяльності. Резерв територій (2 год.)

Система безперервності в організації озелених територій та відкритих просторів міського середовища. Функції і роль зелених насаджень у формуванні міського середовища. Комплексність зелених зон, основні принципи проектування структурних елементів систем озеленення міста. Типи озелених територій (парки, сади, сквери, бульвари, набережні). Природно-екологічні передумови для містобудівної діяльності. Еколого-містобудівна оцінка території. Природно-кліматичні умови. Ландшафт, рельєф, клімат, гідрологія та інженерно-геологічні умови – їх роль та застосування в містобудівній практиці. Інсоляційний, аераційний та радіаційний режими у планувальній діяльності та формуванні функціональних зон міста. Природо-заповідні території.

Питання для самостійного вивчення:

1. Вплив урбанізації на стан довкілля. Особливості екологічного стану міст України. Екологічні аспекти містобудування [3].
2. Функціональна структура міських ландшафтних та рекреаційних територій. Тенденції формування територій сталого розвитку [4].
3. Комплексний благоустрій та принципи озеленення території [1].

4. Міський ландшафт і краєвид [5].

Тема 9.

Транспортно-пішохідна інфраструктура у функціонально-планувальній організації міста. Проблеми функціонування, методи регулювання, пріоритетність учасників переміщень (2 год.)

Формування транспортно-пішохідної інфраструктури в містобудівній діяльності, типологія елементів. Планувальний каркас міста. Об'єкти транспортної інфраструктури міста. Реновація транспортного середовища, «вхід» пішоходів та «засобів малого транспорту» в транспортну інфраструктуру міста. Пішохідні та вело-магістралі у взаємозв'язку із рекреаційними територіями. Гуманізація міського середовища – створення нових пішохідних маршрутів та зон. Умови та способи регулювання транспортних потоків у місті. Роль громадського транспорту в житті міста.

Питання для самостійного вивчення: *Транспортна система міста. Вулично-дорожня мережа. Транспортно-пересадкові вузли. Зберігання автотранспорту в місті [3].*

Тема 10.

Мобільність та інклюзивність міського середовища.

Цивільна безпека у місті (2 год.)

Поняття «сталого міської мобільності» та «інклюзивної урбанізації». Стратегії створення безбар'єрного простору в міському середовищі. Доступність, ефективність, зручність міських переміщень з одночасною мінімізацією шкідливих впливів на довкілля та суспільство. Перенаселеність та перевантаження транспортно-пішохідних систем, як рушійні фактори реорганізації просторових каркасів міста. Вплив урбанізації на міську мобільність та вплив міської мобільності на процеси урбанізації. Створення транспортно-пішохідної інфраструктури в контексті сприяння економічних та соціальних процесів розвитку міста. Інклюзивна урбанізація. Безпека міських переміщень. Інженерна підготовка та інженерний захист територій. Природні загрози та їх вплив на безпеку будівель і споруд, просторовий розвиток міста. Техногенні небезпеки та їх наслідки.

Питання для самостійного вивчення: *Превентивні заходи щодо зниження можливих масштабів наслідків природних та техногенних загроз в місті [4].*

Тема 11.

Управління містом. Нормативна база для планування та організації містобудівної діяльності (2 год.)

Загальні принципи міської системи управління. Земельні правовідносини в структурі містобудівної діяльності – відповідність цільового призначення земель, зонування територій («зонінг»), робота з Генеральним планом міста. Містобудівна документація, правила забудови населених пунктів. Територіальні зони у містобудівній діяльності. Земельні відносини. Організаційно-правова діяльність уповноважених органів з питань містобудування, структура та

повноваження. Сучасні проблеми соціально-економічного розвитку міст та їх вплив на містобудівну діяльність. Поняття містобудівної політики в управлінських процесах. Нерухомість та девелопмент, майбутні об'єкти нерухомості.

Питання для самостійного вивчення:

1. *Об'єкти містобудівного проектування [6,10,11].*
2. *Суб'єкти містобудівного права [10,11].*
3. *Основні принципи здійснення управління процесом містобудування [10,11].*

Тема 12.

Об'ємно-просторова композиція міста ,та його структурних фрагментів (2 год.)

Поняття містобудівної композиції. Робота зі «змiстами» в плануванні міського середовища – соціальні, функціональні, естетичні фактори. Композиційні взаємозв'язки та засоби формування. Компоненти містобудівної композиції, основні принципи її формування та/або коригування. Метричні та ритмічні закономірності у формуванні міських композицій. Поняття симетрії, асиметрії та дисиметрії; статичності та динаміки; нюансу, контрасту та тотожності; пропорції та масштабності. Структурні рівні у відношенні до масштабу (людина-оточення). Масштабність в історичному та сучасному міському середовищі. Фронтальна, об'ємна глибинно-просторова композиція. Поняття «ансамблів»: архітектурного, містобудівного, ландшафтного, просторового. Сприйняття середовища, робота над панорамами і перспективами, акцентами і фонами.

Питання для самостійного вивчення:

1. *Просторова організація міського середовища. Принципи і засоби композиції у містобудуванні [3,4].*
2. *Планувальна організація та архітектурно-просторове і композиційне вирішення житлової забудови [1].*

Зміст практичних занять

Змістовий модуль 1

Тема 1.

Вступ до містобудування. Теорії побудови міст

Заняття 1.

Функціонально-планувальна структура малого міста (2 год.)

Визначення типу планувальної структури малого історичного міста на прикладі м.Галич. Робота з картографічними матеріалами. Визначення складових частин та параметричних особливостей міста. Висловлення гіпотез щодо факторів, що мали вплив на формування міста в хронології його розвитку.

Практична робота: Виконати графічно схему функціонально-планувальної структури міста.

Тема 2.

Основи функціонування міського середовища. Взаємозв'язки міста та оточуючого середовища, міські взаємодії. Агломерація. Приміська зона

Заняття 2.

Функціональні зв'язки приміської зони середнього міста як передумови містобудівної реформи – утворення територіальних громад (2 год.)

Маятникова міграція. Фактичне функціонування територій та перспективи «малого» освоєння. Часові зміни та можливості формування агломеративних зв'язків на прикладі м. Івано-Франківськ та Івано-Франківської міської територіальної громади.

Практична робота: Виконати графічно схему агломеративної структури м.Івано-Франківська

Тема 3.

Місто, як об'єкт проєктування. Структура та функціонально-планувальна організація міста. Генеральний план міста

Заняття 3.

Композиційна структура та архітектурно-просторове середовище міста.

Функціональна організація і планувальна структура міста (2год.)

Визначення типу та форми композиційної структури міста за наявними картографічними матеріалами та містобудівною документацією. Аналіз архітектурно-просторового середовища на основі візуального спостереження. Сельбищна територія, виробнича зона, система громадських просторів (центрів) міста, ландшафтно-рекреаційні території.

Практична робота: Складання обґрунтування аналізу композиційної структури та архітектурно-просторового середовища міста. Виконати графічно схему функціонального зонування на основі Генерального плану міста (Генеральний план м. Галич, Опорне креслення).

Тема 4.

Сельбищна територія та громадське обслуговування населення

Заняття 4.

Сельбищні території. Структура житлового середовища.

Зона житлової забудови: багатоквартирної, зблокованої, садибної).

Забезпечення щоденних, періодичних та епізодичних потреб суспільного життя (2 год)

Особливості розпланування сельбищних зон в залежності від масштабів планувальної структури міського середовища на прикладі генеральних планів м.Івано-Франківська та м.Галича. Структура сельбищної зони: зона житлової забудови (багатоквартирна, блокована та садибна забудова), зона громадської забудови (забезпечення щоденних, періодичних та епізодичних суспільно-культурних та побутово-обслуговувальних потреб містян).

Практична робота: Аналіз планувальної структури сельбищної зони в залежності від її розташування, якісно-кількісного складу та умов розвитку населеного пункту. Схема-аналіз функціональної взаємодії визначених сельбищних зон та системи громадського центру міста.

Тема 5.

Система громадських центрів (територій) у сучасному місті

Заняття 5.

Структура громадських центрів міста (2 год.)

Планувальні, функціональні та об'ємно-просторові особливості в плануванні громадських територій. Особливості організації планувальної структури громадського центру в історичному та новому місті.

Практична робота: Визначення зони впливу історичного ареалу на формування функціонально-планувальної структури міста.

Тема 6.

Історичне середовище у розрізі хронологічного розвитку міста.

Взаємодія із історичним середовищем у містобудівній діяльності.

Охорона та збереження культурної спадщини

Заняття 6.

Історико-містобудівна спадщина – проблеми сучасності(2 год.)

Передумови та напрямки діяльності з питань охорони історико-культурного середовища міста. Містобудівні новації в контексті взаємодії з історичною спадщиною та соціально-економічні передумови формування нового міського середовища історичного міста.

Практична робота: Пошук та презентація прикладів існуючої світової та національної практики містобудівної організації та просторового розвитку історичних міст в контексті збереження культурної спадщини.

Тема 7.**Виробничі території в структурі міста.****Заняття 7.*****Сучасний стан промислових територій міст. Інтеграція та реновація.******Охорона довкілля та доброякісне сусідство (2 год.)***

Нормативна база щодо розміщення виробничих територій в структурі населеного пункту. Планувальна структура виробничих територій. Виклики часу та перспективи галузевого використання існуючих та освоєння нових виробничих територій.

Практична робота: *Схема санітарно-охоронних зон. Загальна функціонально-структурна схема населеного пункту.*

Тема 8.**Ландшафтно-рекреаційні території.****Заняття 8.*****Сучасний стан та потенціал ландшафтно-природних територій в структурі міста (2 год.)***

Основні принципи проектування структурних елементів систем озеленення міста. Природно-кліматичні умови. Ландшафт, рельєф, клімат, гідрологія та інженерно-геологічні умови. Інсоляційний, аераційний та радіаційний режими. Природо-заповідні території.

Практична робота: *Схема планувального каркасу міста на основі ландшафтно-природних територій.*

Тема 9.**Транспортна-пішохідна інфраструктура****Заняття 9.*****Формування транспортно-пішохідної інфраструктури (2 год.)***

Умови та способи регулювання транспортних потоків у місті. Проектування систем розв'язок вулиць та доріг. Формування маршрутів пішохідно-транспортного сполучення та громадського транспорту.

Практична робота: *Схема транспортно-пішохідних зв'язків. Схема перетинів вулиць і доріг, транспортних розв'язок. Схема організації руху громадського транспорту*

Тема 10.**Мобільність та інклюзивність міського середовища****Заняття 10.*****Стратегії створення безбар'єрного простору в міському середовищі. (2 год.)***

Доступність, ефективність, зручність міських переміщень з одночасною мінімізацією шкідливих впливів на довкілля та суспільство. Перенаселеність та перевантаження транспортно-пішохідних систем, як рушійні фактори реорганізації просторових каркасів міста. Вплив урбанізації на міську мобільність та вплив міської мобільності на процеси урбанізації. Створення

транспортно-пішохідної інфраструктури в контексті сприяння економічних та соціальних процесів розвитку міста. Інклюзивна урбанізація. Безпека міських переміщень.

Практична робота: Поперечні профілі вулиць і доріг. Вузли сполучень покриттів транспортно-пішохідних магістралей з умовами інклюзивності та мобільності.

Тема 11.

Управління містом. Нормативна база для планування та організації містобудівної діяльності

Заняття 11.

Робота з генеральним планом міста. Визначення потенціалу освоєння планувальних резервів (2 год.)

Визначення потенціалу освоєння нових планувальних зон на основі побудованих планувальних каркасів та схем просторового розвитку. Особливості формування нової сельбищної зони.

Практична робота: Розробка схеми освоєння резерву територій. Формування нового житлового утворення (мікрорайону, кварталу, житлової групи) в структурі сучасного стану міста.

Тема 12.

Об'ємно-просторова композиція міста та його структурних фрагментів

Заняття 12.

Об'ємно просторова композиція міського утворення. Змістові фактори у формуванні силуету міста (2 год.)

Компоненти містобудівної композиції, основні принципи її формування та/або коригування. Метричні та ритмічні закономірності, симетрія, асиметрія та дисиметрія; статика та динаміка; нюанс, контраст та тотожності; пропорції та масштабності.

Практична робота: Розробка концепції об'ємно-просторової композиції житлового утворення.

Заняття 13.

Масштабність та глибинно-просторові взаємозв'язки композиції міського середовища (2 год.)

Структурні рівні у відношенні до масштабу (людина-оточення). Масштабність в історичному та сучасному міському середовищі. Фронтальна, об'ємна глибинно-просторова композиція.

Практична робота: Формування проєктного рішення композиції житлового утворення – розпланувальна структура, співвідношення об'ємів, змістові наповнення.

Заняття 14.**Міські панорами та перспективи. Формування нового силуету в композиційній структурі міста (2 год.)**

Формування «ансамблів»: архітектурного, містобудівного, ландшафтного, просторового. Сприйняття середовища, робота над панорамами і перспективами, акцентами і фонами.

Практична робота: Завершення проєктного рішення нового житлового утворення. Презентація та захист із обґрунтуванням вибраного об'ємно-просторового та функціонально-планувального вирішення планувальної одиниці в структурі існуючого населеного пункту.

Зміст самостійної роботи здобувачів**Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни:**

Найменування видів робіт	Розподіл годин за формами навчання	
	денна	заочна
Самостійна робота, год, у т.ч.:	34	
Опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях	6	
Підготовка до практичних занять та контрольних заходів	6	
Підготовка звітів з практичних робіт	10	
Підготовка до поточного контролю	4	
Опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	8	

ПОЛІТИКА КУРСУ

Коротко, з покликанням на відповідну нормативну базу УКД, висвітлити питання:

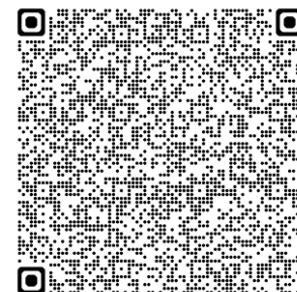
1) щодо системи поточного і підсумкового контролю

Організація поточного та підсумкового семестрового контролю знань студентів, проведення практик та атестації, переведення показників академічної успішності за 100-бальною шкалою в систему оцінок за національною шкалою здійснюється згідно з “Положенням про систему поточного і підсумкового контролю, оцінювання знань та визначення рейтингу здобувачів освіти”. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

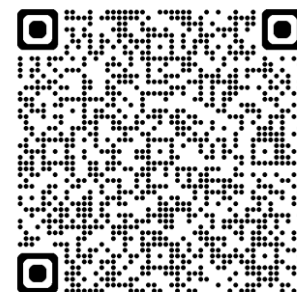
2) щодо оскарження результатів контрольних заходів

Здобувачі вищої освіти мають право на оскарження оцінки з дисципліни отриманої під час контрольних заходів. Апеляція здійснюється відповідно до «Положення про політику та врегулювання конфліктних ситуацій». Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

3) щодо відпрацювання пропущених занять

Згідно “Положення про організацію освітнього процесу” здобувач допускається до семестрового контролю з конкретної навчальної дисципліни (семестрового екзамену, диференційованого заліку), якщо він виконав усі види робіт, передбачені на семестр навчальним планом та силабусом/робочою програмою навчальної дисципліни, підтвердив опанування на мінімальному рівні результатів навчання (отримав ≥ 35 бали), відпрацював визначені індивідуальним навчальним планом всі лекційні, практичні, семінарські та лабораторні заняття, на яких він був відсутній. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

4) щодо дотримання академічної доброчесності

“Положення про академічну доброчесність” закріплює моральні принципи, норми та правила етичної поведінки, позитивного, сприятливого, доброчесного освітнього і наукового середовища, професійної діяльності та професійного спілкування спільноти Університету, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

5) щодо використання штучного інтелекту

“Положення про академічну доброчесність” визначає політику щодо використання технічних засобів на основі штучного інтелекту в освітньому процесі. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#). “Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації та фальсифікації академічних творів” містить рекомендації щодо використання в академічних текстах генераторів на основі штучного інтелекту. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

6) щодо використання технічних засобів в аудиторії та правила комунікації

Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). На гаджетах повинен бути активований режим «без звуку» до початку заняття. Під час занять заборонено надсилання текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірка електронної пошти, соціальних мереж тощо. Під час виконання заходів контролю використання гаджетів заборонено (за винятком, коли це передбачено умовами його проведення). У разі порушення цієї заборони результат анулюється без права перескладання.

Комунікація відбувається через електронну пошту і сторінку дисципліни в Moodle.

7) щодо зарахування результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти

Процедури визнання результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти визначаються «Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та / або інформальної освіти». Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При вивченні дисципліни застосовується комплекс методів для організації навчання студентів з метою розвитку їх логічного та абстрактного мислення, творчих здібностей, підвищення мотивації до навчання та формування особистості майбутнього фахівця.

Програмний результат навчання	<u>Метод навчання</u>	Метод оцінювання

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Контрольні заходи

(в разі потреби - розділити за семестрами)

Вид	Зміст	% від загальної оцінки	Бал	
			min	max
Поточні контрольні заходи				
	всього	60	35	60
Підсумкові контрольні заходи		40	25	40
Всього:		100	60	100

Процедура проведення контрольних заходів, а саме поточного контролю знань протягом семестру та підсумкового семестрового контролю, регулюється «Положенням про систему поточного та підсумкового контролю оцінювання знань та визначення рейтингу студентів».

Фіксація **поточного** контролю здійснюється в “Електронному журналі обліку успішності академічної групи” на підставі чотирибальної шкали - “2”; “3”; “4”; “5”. У разі відсутності студента на занятті виставляється “н”. За результатами поточного контролю у Журналі, автоматично визначається підсумкова оцінка, здійснюється підрахунок пропущених занять.

Усі пропущені заняття, а також негативні оцінки студенти зобов'язані відпрацювати впродовж трьох наступних тижнів. У випадку недотримання цієї норми, замість “н” в журналі буде виставлено “0” (нуль балів), без права перездачі. Відпрацьоване лекційне заняття в електронному журналі позначається літерою «в».

Критерії оцінювання (за необхідності, поточного та/або підсумкового контролю)

До підсумкового контролю допускаються студенти які за результатами поточного контролю отримали не менше 35 балів. Усі студенти, що отримали 34 балів і менше, не допускаються до складання підсумкового контролю і на підставі укладання додаткового договору, здійснюють повторне вивчення дисципліни впродовж наступного навчального семестру. За результатами підсумкового контролю (диференційований залік/екзамен) студент може отримати 40 балів. Студенти, які під час підсумкового контролю отримали 24 бали і менше, вважаються такими, що не здали екзамен/диференційований залік і повинні йти на перездачу.

Загальна семестрова оцінка з дисципліни, яка виставляється в екзаменаційних відомостях оцінюється в балах (згідно з **Шкалою оцінювання знань за ЄКТС**) і є сумою балів отриманих під час поточного та підсумкового контролю.

Шкала оцінювання знань за ЄКТС:

Оцінка за національною шкалою	Рівень досягнень, %	Шкала ECTS
Національна диференційована шкала		
Відмінно	90 – 100	A
Добре	83 – 89	B
	75 – 82	C
Задовільно	67 – 74	D
	60 – 66	E
Незадовільно	35 – 59	FX
	0 – 34	F
Національна недиференційована шкала		
Зараховано	60 – 100	-
Не зараховано	0 – 59	-

Студенти, які не з'явилися на заліки/екзамени без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Дідик В.В., Павлів А.П. Планування міст. Підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2006. 412 с.
2. Мартишова Л.С. Основи містобудування. Конспект лекцій. Харків: ХНУМГ ім. О.М.Бекетова, 2021. 80с.
3. Петришин Г.П., Посацький Б.С., Ідак Ю.В. Містобудівне проектування. Частина 1: Місто, як об'єкт проектування. Підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2021. 312 с.
4. Петришин Г.П., Посацький Б.С., Ідак Ю.В. Містобудівне проектування. Частина 2: Проектування структурних елементів міста. Підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2022. 316 с.
5. Посацький Б.С. Основи урбаністики. Територіальне і просторове планування. Навчальний посібник. Друге видання, доповнене. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. 368с.

Додаткова література

6. ДБН Б.2.2-12:2019 Планування та забудова територій. Київ: Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, 2019. 177 с.
7. ДБН Б.2.2-5:2011 планування та забудова міст, селищ і функціональних територій. Благоустрій територій. Київ: Міністерство розвитку громад та територій України, 2022. 46 с.
8. ДБН В.2.3-4:2015 Автомобільні дороги. Частина 1. Проектування
9. ДБН В.2.3-5:2018 Вулиці та дороги населених пунктів

Електронні інформаційні ресурси

10. Закон України «Про основи містобудування» від 13.12.2022 № 2849-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2780-12#Text>
11. Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 04.06.2024 № 3764-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>